

Eenvoudigheid is de hoedanigheid wars van weelde of vertoon te zijn; hierbij treedt het argeloze van het karakter meer op de voorgrond.

Eenvoud is het kenmerk der waarheid. Een hart vol liefde en eenvoud. Een zanger der landelijke natuur, onderscheiden door eenvoud en zacht gevoel.

Evangelische eenvoudigheid. Met eenvoudigheid gaat bescheidenheid meestal gepaard. De eenvoudigheid onzer zeden, het burgerlijke onzer leefwijze.

421. EER, ROEM, LUISTER.

Waardering die wij vinden, lof die wij inoogsten.

Eer is de meerdere erkenning van iemands zedelijke hoedanigheden of bekwaamheden; lof die iemand in het oog van anderen verheft.

Roem is lof en eer die aan iemand of iets door anderen wordt toegekend; de algemene bekendheid, die steeds met bewondering van iemand doet spreken en die het gevolg is van grootse daden en grootse scheppingen.

Luiuster duidt meer op de glans, die de naam of de roem van iemand in de ogen van anderen heeft.

Het schrijverswerk bezorgt hem eer, maar ook een noodzakelijk voordeel. Iemand in zijn eer herstellen.

De ware roem bestaat daarin, dat men zich roemwaardig make door zijn gedrag en deugden. De eer, de roem die 't voorgeslacht aan ons ten erfgood bracht.

Deze dubbele verbintenis vergrootte nog de macht en de luister van het Huis van Bourgondië. Uw naam zal in het kort met groter luister pralen. De luister van zijn geslacht.

422. EERGIERIG, EERZUCHTIG.

Eergierig, begerig naar eer, op zijn eer gesteld en bevreesd hiervan iets te verliezen. Dit verlangen is echter niet overdreven en is dus meer een goede eigenschap. Het woord is thans nog weinig in gebruik.

Eerzuchtig, in hoge mate begerig naar eer. Het wordt ook gebruikt in de betekenis van eergierig.

Ach, haar eergierig hert en weet niet wat het wil. (BREDERO)

Er stroomde eerzuchtig bloed in Dirk's aderen. Zij menen ten hemel te kunnen opklimmen, door deze eerzuchtige manieren, door welke weleer Lucifer van de hemel afgevallen is.

423. EERVOL, VEREREND.

Eervol is datgene wat eer meebrengt, wat eer verschaft, waaraan eer verbonden is; het duidt op de hulde, die wij ons door onze verdiensten verwerven.

Vererend, wat eer geeft, duidt op de hulde, die ons betoond wordt.

Hij stond aan het einde van een eervolle loopbaan. Weest indachtig welke eervolle plaats gij thans inneemt in de maatschappij.

Een vererend bezoek. Hij ontving een vererend schrijven van de minister.

424. EETLUST, HONGER.

Eetlust betekent begeerte naar spijs, lust tot eten.

Honger is het kwellend gevoel dat voortkomt uit behoefte aan eten.

't Is een gezonde jongen en het ontbreekt hem niet aan eetlust.

De honger dwong hen tot roven. Honger maakt rauwe bonen zoet.

425. EEUWIG, EINDELOOS, ONEINDIG.

Wat geen einde heeft.

Eeuwig betekent letterlijk zonder begin en zonder einde, doch dit kan alleen van God worden gezegd; daarnaast betekent het ook : waaraan nimmer een einde komt of : niet van tijdelijke aard.

Eindelooz wil zeggen, dat iets geen einde heeft, dat aan een handeling geen einde komt; behalve op de tijd, heeft het ook betrekking op de ruimte.

Oneindig drukt uit, dat er geen einde is aan de ruimte; het heeft dus de betekenis van *onbegrensd*, zo groot van afmeting dat men het zich niet als een begrensd geheel kan voorstellen; en vandaar ook : zeer groot.

Het eeuwige leven. God geve hem de eeuwige rust. Tot een eeuwige ballingschap veroordelen.

De eindeloze opsommingen van de rijke giften, door vorsten aan hun volk uitgedeeld. Hij herinnerde zich zijn leven van eindeloze afwisseling. De lange straten van asfalt lagen als eindeloze lanen.

De oneindige verscheidenheid en heerlijkheid der natuur. Een ruimte zonder palen, oneindig en grenzeloos als de eeuwigheid.

De hertog van Parma trok een oneindig nut uit de onbezonnen aanslag der Fransen.

426. EIGENDUNKELIJK, WILLEKEURIG.

Eigendunkelijk handelt men door alleen, op eigen gezag een besluit te nemen in zaken, waarover men ook de mening van anderen had moeten inwinnen.

Willekeurig handelt men door zich niet te storen aan voorschriften, die moeten opgevolgd worden of door een gedragslijn te volgen waarvoor men geen enkele gegronde reden kan opgeven.

Duitsland verbrak eigendunkelijk het gesloten verdrag.

Men vreesde algemeen de willekeurige daden van de vijand.

427. EINDE, SLOT.

Het laatste gedeelte van een zaak of handeling.

Einde is het allerlaatste gedeelte van iets in het algemeen, het punt, waar iets ophoudt.

Slot is het einde van een geordend en afgewerkt geheel.

Men kan dus zeggen het *einde* of het *slot* van een boek, maar het *einde* van een bladzijde en het *slot* van een brief.

Hij woont aan het einde van de straat. Ik heb dit boek gelezen van het begin tot het einde.

Dat was het slot van de zaak. Dit schreef hij aan het slot van zijn brief.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

